

إِنَّ اللَّهَ لَعَلِيمٌ وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

وآن گاه که ابراهیم و اسماعیل پایه های خانه کعبه را بالا می بردند [گفتند]: پروردگارا! از ما بپذیر، که تنها تو شنوا و دانایی. (سوره مبارک بقره، آیه ۱۲۷)

ضيافت خلیل

نشریه ضیافت خلیل، ویژه حجاج بیت الله الحرام
سال دوم، شماره هشتم، آبان ۱۴۰۰ هـ.ش
ربیع الثانی ۱۴۴۳ هـ.ق، ۱۲ صفحه

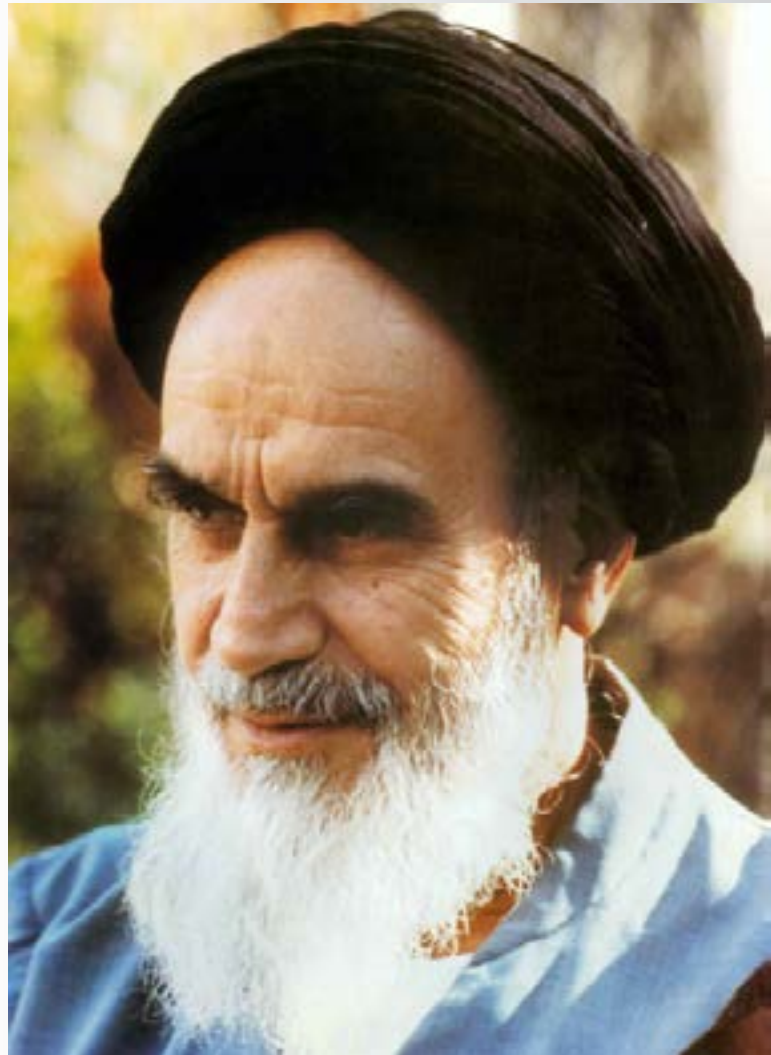

حوزه نایسنگی ولی فقیه در امور حج و زیارت
معاونت فرهنگی
مدیریت برنامه و محصولات فرهنگی

فريضة حج، آنگاه كه با معرفت و هوشيارانه به جاى آورده شود، به مسلمان حج گزار و به امت بزرگ اسلامى فيض مى بخشد، حاجى را به صفا و پاكى و معنويت سوق مى دهد، و امت را به اتّحاد و عزّت و اقتدار نزديك مى كند.

پيام به كنگره عظيم حج، ۲۹ دى ۱۳۸۳

و در سعى بين صفا و مروه، با صدق و صفا سعى در يافتن محبوب كنيد كه با يافتن او همه يافت هاى دنياوى گسسته شود و همه شكها و ترديد ها فرو ريزد و همه خوف و رجاهاى حيوانى زایل شود و همه دل بستگى هاى مادى گسسته شود و آزادگى ها شكفته گردد و قيد و بند شيطان و طاغوت كه بندگان خدا را به اسارت و اطاعت كشنند، در هم ريزد.

پيام به مردم و زائران بيت الله الحرام، ۱۶ مرداد ۱۳۶۵

فهرست

- آمزش گناهان در پرتو ایمان ۴
- سلسه مباحث توسل، قسمت پنجم: ریشه‌های توسل در قرآن و حدیث ۵
- حج‌گزاری در کشور لبنان ۶
- تبیین عارفانه فیض کاشانی از حج ۷
- حج در شعر فارسی ۷
- زمزمه خالصانه بنیانگذاران کعبه ۸
- پیشنهادها برای آگاهی از اهداف حج ۸
- سفرنامه ۹
- آشنایی با مقام ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام ۱۰
- تفسیر و شواهد قرآنی مسئله حج در اندیشه مقام معظم رهبری حَفِظَهُ اللهُ ۱۱
- حجی که پذیرفته نخواهد شد! ۱۲
- معرفی کتاب ۱۲

چهارچرخ

آمزش گناهان در پرتو ایمان

خداوند بعد از معرفی بندگان پرهیزکار در آیه ۱۵ سوره آل عمران، در آیات ۱۶ و ۱۷، شش صفت ممتاز برای آنها برمی شمرد:

۱. آنان با تمام دل و جان متوجه پروردگار خویشند و ایمان، قلب آنها را روشن ساخته و در برابر اعمال خویش به شدت احساس مسؤولیت می کنند. (آیه ۱۶)
۲. «آنها که صبر و استقامت دارند» و در برابر حوادث سخت که در مسیر اطاعت پروردگار پیش می آید، و همچنین در برابر گناهان و به هنگام پیش آمدن شداید و گرفتاری های فردی و اجتماعی، شکیبایی و ایستادگی به خرج می دهند. **الصَّابِرِينَ**
۳. «آنها که راستگو و درست کردارند» و آنچه در باطن به آن معتقدند در ظاهر به آن عمل می کنند و از نفاق و دروغ و تقلب و خیانت دورند **وَالصَّادِقِينَ**.
۴. «آنها که خاضع و فروتن هستند» و در طریق بندگی براین کار مداومت دارند **وَالْقَانِتِينَ**.
۵. «آنها که در راه خدا انفاق می کنند» نه تنها از اموال، بلکه از تمام مواهب مادی و معنوی که در اختیار دارند به نیازمندان می بخشند **وَالْمُنْفِقِينَ**.
۶. «و آنها که سحرگهان، استغفار و طلب آمرزش می کنند» **وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ**. در آن هنگام که چشم های غافلان و بی خبران در خواب است و غوغاهای جهان مادی فرو نشسته، بپا می خیزند و در پیشگاه با عظمتش سجده می کنند و از گناهان خود آمرزش می طلبند و محو انوار جلال کبریایی او می شوند.

پس آیه مورد بحث، در توصیف متقین است که می گویند: «ربنا» و در این کلمه با ذکر ربوبیت خدا اظهار عبودیت نموده، از او که رب ایشان است می خواهند به حالشان رحم کند و حاجتشان را برآورد.

«**إِنَّا آمَنَّا...**» در این جمله منظورشان این نیست که بر خدا منت نهند که ما به تو ایمان آورده ایم، چون به فرموده خدا در آیه **بَلِ اللّٰهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ لِلْإِيمَانِ** سوره حجرات، آیه ۱۷. همه منت ها را خدا بر ما دارد، که به سوی ایمان هدایتمان کرد، بلکه منظورشان این است که از خدا بخواهند وعده ای که به بندگانش داده که **وَأْمِنُوا بِهِ يَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُجِرْكُمْ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ** (سوره احقاف، آیه ۳۱) و به همین جهت جمله، **فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا...** را با آوردن حرف «فا» بر سر آن متفرع بر گفتار قبلی خود کردند، و در اینکه گفتار خود را با حرف «ان» تاکید کردند، برای

این بود که بر صدق و ثباتشان در ایمان دلالت کند. اگر سؤال شود با اینکه بعد از مغفرت دیگر آتشی نمی ماند، چرا بعد از جمله **فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا** جمله **وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ** را اضافه کردند، باید گفت: مغفرت مستلزم تخلص از عذاب نیست به این معنا که نگهداری از عذاب آتش هم فضلی جداگانه از ناحیه خدا است، که به هر یک از بندگانش بخواهد می دهد یا به نعيم بهشت متنعم می کند. ایمان به خدا و اطاعت از او، بنده را طلبکار از خدا نمی کند، تا خدا او را از عذاب آتش پناه دهد، یا به نعمت بهشت برساند، زیرا ایمان و اطاعت هم یکی از نعمت هایی است که خدا به بنده اش داده، بلکه بزرگترین نعمت او است.

سلسله مباحث توسل، قسمت پنجم: ریشه‌های توسل در قرآن و حدیث

در قسمت اول از سلسله مباحث توسل به تعریف توحید شرک و توسل پرداخته شد. در قسمت‌های بعدی با طرح یک سوال و شبهه اساسی، پاسخ‌هایی با بهره‌گیری از آیات قرآن و روایات استدلال شده است که آیا هر نوع توسل و استفاده از وسائط شرک است یا خیر؟ توسل شرک نیست؛ مرگ پایان زندگی نیست؛ توسل ریشه در قرآن و حدیث دارد

قابل دقت است که پیامبر گرامی چگونه به او آموزش داد که به شخص پیغمبر (نه به دعای او) و اوصاف برجسته‌اش توسل جوید و چنین بگویند: (الف) أَسْأَلُكَ بِبَيْتِكَ؛ (ب) أَتَوَجَّهُ إِلَيْكَ بِبَيْتِكَ؛ (ج) مُحَمَّدُ نَبِيُّ الرَّحْمَةِ. بلکه حتی به او یاد داد که خطاب را مستقیماً به پیامبر داشته باشد و بگوید یا محمد انی اتوجه بك.... این جمله‌ها حاکی از آن است که فرد نابینا، شخص پیامبر را که مظهر رحمت است، واسطه قرار داده است. سند این روایت مورد تایید ابن تیمیه نیز می‌باشد. این اتفاق در زمان عثمان نیز به صورت دیگری تکرار شد.^۴

إِلَيْكَ بِنَبِيِّكَ مُحَمَّدَ، نَبِيَّ الرَّحْمَةِ، يَا مُحَمَّدُ إِنِّي أَتَوَجَّهُ بِكَ إِلَى رَبِّي فِي حَاجَتِي لِتُقْضَى، اللَّهُمَّ شَفِّعْهُ فِي.

فقال ابن حنیف: «قَوْلَ اللَّهِ مَا تَفَرَّقْنَا وَطَالَ بِنَا الْحَدِيثُ حَتَّى دَخَلَ عَلَيْنَا كَأَن لَمْ يَكُنْ بِهِ ضُرٌّ». عثمان بن حنیف گوید: «نابینایی خدمت پیامبر آمد، و گفت: دعا کن خدا به من شفا دهد. پیامبر فرمودند: اگر بخواهی دعا می‌کنم، و اگر می‌توانی صبر کن و آن بهتر است: نابینا گفت: خدا را بخوان و برایم دعا کن! در این موقع پیامبر فرمود: وضوی نیکو بگیر و دو رکعت نماز بخوان و پس از آن چنین دعا کن: پروردگارا! من از تو مسألت می‌کنم و به واسطه پیامبرت «محمد» که پیامبر رحمت است، به سوی تو روی می‌آورم. ای محمد من به وسیله تو به پروردگارم رو آورده تا حاجتم برآورده شود. پروردگارا! شفاعت او را در حق من بپذیر. ابن حنیف می‌گوید: ما در محضر رسول خدا بودیم، طولی نکشید که این پیرمرد بر ما وارد شد، گویی اصلاً نابینا نبوده است.

خَاطِبِينَ * قَالَ سَوْفَ اسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي أَنَّهُ هُوَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ. «پدرجان برای مغفرت گناهان ما از خداوند طلب آمرزش کن؛ ما خطاکار بودیم. (یعقوب) گفت: به زودی از پروردگارم طلب مغفرت خواهم کرد، همانا او آمرزنده و رحیم است»^۱

نمونه دیگر درباره شخص رسول خدا ﷺ است: «وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاؤُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا». هرگاه آنان پس از آنکه بر خویش ستم کرده اند نزد تو بیایند و از خدا طلب مغفرت کنند، و پیامبر نیز برای آنان طلب مغفرت کند، خدا را توبه‌پذیر و رحیم خواهند یافت.^۲

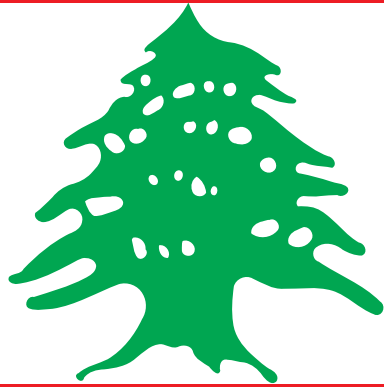
«حدیث ضریر»^۳ نمونه‌ای از روایات صحیح است و همگی بر آن اتفاق نظر دارند. عثمان بن حنیف گوید: إِنَّ رَجُلًا ضَرِيرًا أَتَى النَّبِيَّ، فَقَالَ: ادْعُ اللَّهَ أَنْ يُعَافِيَنِي؟ فقال: إِنْ شِئْتَ دَعَوْتُ، وَإِنْ شِئْتَ صَبَرْتَ وَهُوَ خَيْرٌ؟ قَالَ: فَادْعُهُ، فَأَمَرَهُ أَنْ يَتَوَضَّأَ فَيُحْسِنَ وَضْوءَهُ وَيُصَلِّيَ رَكَعَتَيْنِ وَيَدْعُوَ بِهَذَا الدُّعَاءِ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ وَأَتَوَجَّهُ

توسل مفهومی قرآنی و روایی است که گروهی به بعضی از مصادیق آن شبهه وارد کرده‌اند. در خصوص مواردی مانند توسل به دعای نبی در حیات برزخی، توسل به خود نبی صلوات الله علیه بعد از رحلتش، توسل به خود پیامبر مکرم در زمان حیاتش، توسل به حق صالحین و مقام و منزلت ایشان و توسل به حق پیامبر ﷺ و انبیاء پیشین مستندات و ادله بسیار محکمی وجود دارد.

طبق آیه ۳۵ سوره مائده «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ»، ای افراد با ایمان، تقوای الهی را پیشه کنید و برای رسیدن به او وسیله ای فراهم آورید (توسل جوید) و در راهش جهاد کنید باشد که رستگار شوید...؛ توسل به اولیاء نوعی تمسک به «وسيله» است که سبب تقرب و وسیله نزدیکی به خداست.

توسل فرزندان یعقوب به او در دعا نمودن نمونه دیگری است: «يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا إِنَّا كُنَّا

۱. سوره یوسف (۱۲)، آیه ۹۷-۹۸.
۲. سوره نساء (۴)، آیه ۶۴.
۳. سنن ترمذی: ۵، کتاب دعوات، باب ۱۱۹، شماره ۴۵۷۸؛ التاج الجامع للاصول، ج ۱، ص ۲۸۶؛ ترمذی. مجموعه الرسائل والمسائل، ابن تیمیه؛ ج ۱، ص ۸۱۳. رفاعی، التوصل إلى حقيقة التوسل، ص ۱۵۸. سنن ابن ماجه، جلد ۱، صفحه ۴۴۱، از انتشارات دار احیاء الکتب العربیه عیسی البابی الحلبي و شرکاء، تحقیق محمد فؤاد عبدالباقي شماره حدیث ۱۳۸۸۵؛ مسند احمد بن حنبل، جلد ۴، صفحه ۱۳۸، از مسند عثمان بن حنیف طبع المکتب الاسلامی مؤسسه دارالصادر بیروت؛ مستدرک حاکم، جلد ۱، صفحه ۳۱۳، افست، طبع حیدرآباد؛ الجامع الصغیر، نگارش سیوطی، نقل از ترمذی و مستدرک حاکم، صفحه ۵۹؛ مستدرک، نگارش ذهبی متوفای ۷۴۸؛ التاج، جلد ۱، صفحه ۲۸۶، این کتاب احادیث صحاح پنجگانه، جز «ابن ماجه»، را جمع کرده است.
۴. معجم طبرانی: ۳۰/۹-۳۱، شماره ۸۳۱۱، کیفیت استدلال این حدیث در روایت نخستین، نقل شده است. مردی در زمان حکومت عثمان چند بار برای انجام کارش نزد عثمان رفت، ولی موفق نشد. روزی عثمان بن حنیف را دید و جریان را با او در میان نهاد. وی گفت: برو وضو بگیر و دو رکعت نماز بگذار و بگو «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ وَأَتَوَجَّهُ إِلَيْكَ بِبَيْتِكَ مُحَمَّدُ نَبِيُّ الرَّحْمَةِ، يَا مُحَمَّدُ إِنِّي أَتَوَجَّهُ بِكَ إِلَى رَبِّي لِقَضَى حَاجَتِي». وی این کار را انجام داد و پیش خلیفه رفت و حاجت او برآورده شد، سپس با عثمان بن حنیف ملاقات کرد و سند دعا را خواست و عثمان بن حنیف ماجرا را به طور کامل شرح داد.

حج‌گزاری در کشور لبنان

لبنان با نام رسمی جمهوری لبنان، کشوری است در غرب آسیا که در حاشیه شرقی دریای مدیترانه واقع شده است. این کشور تنها با دو کشور سوریه در شرق و فلسطین اشغالی در جنوب مرز مشترک دارد. موقعیت جغرافیایی لبنان در نقطه تلاقی مدیترانه و جهان عرب منجر به شکل‌گیری تاریخی غنی و تنوعی دینی، نژادی و فرهنگی شده است. لبنان را عروس خاورمیانه گویند و بیروت، پایتخت، از حیث کیفیت زندگی از برترین شهرهای جهان عرب محسوب می‌شود و لبنان بالاترین درآمد سرانه غیرنفتی را در جهان عرب داراست.

اداره حج در کشور لبنان، توسط بخش خصوصی انجام می‌شود و «مجلس شیعی» و «دارالفتوی» تحقیقات و پژوهش‌های مربوط به حج و نیز تهیه دستورالعمل‌های اجرایی را بر عهده دارند. کاروان‌داران و مجریان حج، توسط همین دو نهاد در دوره‌های آموزشی طراحی شده حضور میابند و پس از آن در یک آزمون شرکت می‌کنند و در تمامی دوران حج؛ چه قبل از سفر و چه در حین موسم، مجلس شیعی و دارالفتوی بر روند عملیات نظارت دارند. تورهای زیارتی، سیاحتی و افراد و مؤسسات با تجربه و شرکت‌های دینی و مستقل بخش خصوصی، با هدایت مجلس شیعی و دارالفتوی، اجرای امر حج را عهده دار هستند.

پیشتر طبق شرایطی که سازمان کنفرانس اسلامی وضع کرده بود، به ازای هر یک میلیون نفر جمعیت کشور، یک هزار نفر به حج مشرف می‌شدند، لیکن از سه سال پیش به صورت استثنایی،

این شرط برای کشور لبنان لغو شده و اکنون دولت، تعداد حجاج اعزامی در هر سال را تعیین می‌کند و سعی و اهتمام بر این است که به همه متقاضیان لبنانی اجازه تشرّف داده شود.

شرکت‌های خصوصی از طریق رسانه‌های گسترده در لبنان و نیز تبلیغات بازرگانی، فراخوان زائران برای ثبت نام را انجام می‌دهند و دولت در این زمینه هیچ نقشی ندارد. در کشور لبنان امتیاز ثبت نام قابل واگذاری به شخص دیگر نیست و متقاضی به هر دلیلی اگر نخواهد مشرّف شود، باید انصراف خود را اعلام کند. در این کشور به هیچ نهاد و یا ارگان دولتی و یا هیچ طبقه‌ای از مردم سهمیه خاصی تعلق نمی‌گیرد و هر کس که تمایل به اعزام داشته باشد، می‌تواند در هر سال که بخواهد ثبت نام کند.

دولت در این کشور هیچ مساعدتی را به بخش خصوصی برای امر حج معمول نمی‌دارد و به زائران یا مدیران کاروان‌ها، هیچ گونه یارانه‌های را نمی‌پردازد بلکه از آنان مالیات حج هم دریافت می‌کند. تعیین مبلغ پرداخت، رقابتی نیست و تعریف مشخصی دارد. تفاوت مبلغ دریافتی از زائران، مربوط به میزان استفاده آنان از خدمات است و زائران برای تشرّف، مبلغ یکسانی نمی‌پردازند.

در اینگونه حج‌گزاری که خصوصی است، زائر فقط کارهای اداری را تا هنگام ثبت نام در کاروان بر عهده دارد و پس از اینکه کاروان تشکیل شد و زائران را ثبت نام کرد، بقیه کارها بر عهده مسؤولان کاروان‌ها است که اعضای

آن معمولاً افرادی با تجربه هستند و در آزمون نهادهای دینی توفیق داشته‌اند. برای کاروان‌های لبنانی تعداد زائر تعریف نشده و مدیران از حیث تعداد نفرات، با محدودیت مواجه نیستند. مهم‌ترین هدف کاروان‌داران از تشکیل تورهای سیاحتی و زیارتی و یا تشکیل کاروان‌های حج تجارت است و تجربه و شناخت آنان از کار، حرف نخست را می‌زند و دولت هیچ نقشی در معرفی آنان ندارد. زائر هیچگونه امکاناتی را با خود به عربستان منتقل نمی‌کند بلکه کاروان دار تمامی نیازهای زائران را از مقصد خریداری می‌کند.

در لبنان ثبت نام حج و معرفی زائران به کاروان‌ها از ماه رجب آغاز می‌شود و دولت صدور گذرنامه و مجوز خروج از کشور را قبل از ماه مبارک رمضان پایان می‌دهد.

حمل و نقل حجاج

دولت لبنان در سال‌های اخیر، تشرّف زائر از طریق مرزهای زمینی را ممنوع کرده و از آن زمان تاکنون تمامی زائران تنها از راه هوا به عربستان عزیمت می‌کنند. شرکت هواپیمایی لبنان بر اساس ظرفیت کاروان‌ها و تعداد زائران هر کاروان، پروازها را تنظیم می‌کند. پروازهای تمام زائران از بیروت به جده است. مجموعه عملیات پروازی رفت و برگشت دو هفته به طول می‌انجامد و برای این کار تنها از ناوگان هوایی لبنان استفاده می‌شود.

سالهای قبل، زائران لبنانی از راه زمینی و به وسیله اتوبوس از طریق کشور اردن به عربستان می‌رفتند.

اسکان

اجاره برخی از منازل سالانه است و برخی نیز برای موسم اجاره می‌شود. اجاره کردن، بر عهده مدیران کاروان‌هاست و دولت هیچگونه مسئولیتی در این زمینه ندارد. بسیاری از منازل به صورت تلفنی اجاره می‌شوند. معمولاً کاروان‌های لبنانی در منطقه عزیزیه ساکن می‌شوند و اجاره منازل دستورالعمل خاصی ندارد. گفتنی است منازل به صورت میله و با تمامی امکانات اجاره می‌شوند و امکانات مربوط به تغذیه نیز توسط کاروان تأمین می‌گردد و زائران تنها وسایل شخصی مورد نیاز را به عربستان منتقل می‌کنند. زائران لبنانی، پس از انجام مناسک حج همگی به مدینه منوره مشرّف می‌شوند ولی در مجموع، سفر هر زائر لبنانی ده تا پانزده روز به طول می‌انجامد.

تغذیه

تغذیه زائران لبنانی از روند واحدی تبعیت نمی‌کند. برخی کاروان‌ها غذا و سرویس در اختیار زائر قرار می‌دهند ولی برخی کاروان‌ها عهده‌دار سایر خدمات هستند و خود زائر غذای مورد نیازش را تهیه می‌کند و نوسان مبلغ پرداختی به کاروان‌ها بیشتر از همین مسأله ناشی می‌شود.

در مکه مکرمه و مدینه منوره، توسط دولت لبنان و با همکاری بخش خصوصی رستوران‌هایی راه‌اندازی شده است که به زائران لبنانی غذای مناسب با ذائقه‌شان ارائه می‌کنند. کاروان‌هایی هم هستند که غذاهای آماده و بسته‌بندی شده همراه خود می‌برند.

حج در شعر فارسی

کتاب «زمزم یاد»، مجموعه اشعار واصله به دبیرخانه «مسابقه بزرگ و سراسری شعر حج» است که در سال ۱۳۸۲ از سوی معاونت آموزش و پژوهش بعثه مقام معظم رهبری برگزار شد، تعدادی از این اشعار امتیاز لازم را به دست آورده و برخی نیز مورد تشویق و تقدیر قرار گرفت. داوران، شاعران به نامی بودند همانند زنده یاد قیصر امین پور. در آن مسابقه، رتبه دوم در عرصه قالب های کهن و کلاسیک (در رده عمومی) تعلق گرفت به مثنوی «راهب معبد بهاران» از خانم انسیه جراحی از بجنورد که در این شماره پیام حج تقدیم می شود:

تبیین عارفانه فیض کاشانی از حج

تبیین عارفانه و زیبای مرحوم «فیض کاشانی» از مناسک حج خواندنی است. وی، در کتاب شریف «المحجة البيضاء» می نویسد:
«بدان، که سرآغاز حج، «فهم» است، یعنی درک و شناخت جایگاه حج در آیین.

سپس «شوق» و عشق به حج است. سپس «عزم» و تصمیم بر آن. آنگاه، گسستن رشته های وابستگی، سپس، خریدن جامه احرام و تهیه ره توشه، آنگاه، عزم سفر و پیمودن راه و احرام از «میقات» و «لبیک» گفتن و ورود به مکه و انجام مناسک.

در هر یک از این ها پندی و درسی و عبرتی است، برای آنان که اراده ای صادق و بصیرتی عمیق و قلبی پندپذیر داشته باشند، نیز رموز و اشاراتی که هوشیاران به آن پی می برند.

برگرفته از کتاب روح حج، حجت السلام والمسلمین جواد محدثی، ص ۱۱۴ و ۱۱۵

راهب معبد بهارانم
عاشق آسمان و مهتابم
بنده طلعت نکو رویان
هر چه زیباست را نکو یابم
رنگ و بوی تو ای گل بیرنگ
گرچه دانم که بی سر و پایم
همچو مستان و بی سر و دستان
کرمی و باده کاربگذاشته است
زیر یک شاخه پر گل بادام
همچو خرما که دانه می بندد
نیت عشق می کنم جان را
دامنم پر گل و لبم خندان
مستطیع دل توانگر خویش
هر طرف بوته های الماس است
شاخه ها غرق یاس و نسرین اند
از خدا تار و از گلش پود است
در هوای تو پر زنان دل و مست
مرکزی گرد او هزار مدار
قبله گاه من است و ساحت تو
... همه برگرد او روان بودند
فَادْخُلِي فِي عِبَادِي آمِد و من
پرگشودم به سوی خانه دوست
در مقام بلند ابراهیم
رفتم و یافتم نشانه عشق
حجرالأسودی که دست خداست
گوئیا کان عشق در دل اوست
در صفای تو مست و هاجروار
مروه را با صفای دل رفتم
طالب و خسته تا لب زمزم
جان من بس که در طلب کوشید
زمزم من ز یمن نام تو بود
در شمیم نیایش عرفه
نفس گرم تو گل افشان است
در وقوف مبارک عرفات
دست بر آسمان برآوردم
بسته عشق و خسته راهم
می برم از تمامی برکات

مؤمن معجزات بارانم
دوستدار ترانه آبم
بسته طره سیه مویان
که در او رنگ و بوی او یابم
خالق سنگ و گل، گل و گل سنگ
عزم کردم که سوی تو آیم
می روم تا حریم تاکستان
کار از افسون خم فزون گشته است
می نشینم به بستن احرام
عشق در دل جوانه می بندد
دین و دل را، یقین و ایمان را
دست افشان و پای دل کوبان
راه دل را گرفته ام در پیش
بوی عیسی و خضروالیاس است
بلبلان در نوای یاسین اند
بلبل این بهشت داوود است
گیرم اکنون نشان زهرچه که هست
حرف عشق است و گنبد دوار
زادگاه همای رحمت تو
بانگ لبیک بر زبان بودند
گل و ریحان فشاندیم از دامن
مستی ام از صفای ساغر اوست
سر نهادم به سجده تسلیم
سنگ شبرنگ کارخانه عشق
دست و پای بسته خداست
که حریم بهشت منزل اوست
می دویدم به شوق دیدن یار
تا صفا بر دو پای دل رفتم
به تمنای آب کوشیدم
زمزم زیر پای دل جوشید
رستگاری من ز جام تو بود
در صفای هوای مزدلفه
خانه از پای بست بر جان است!
این منم یا خسی است در میقات
گر کله خواستی، سر آوردم
از تو جز معرفت چه می خواهم
معرفت را ز گلشن عرفات

زمزمه خالصانه بنیانگذاران کعبه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا
تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ
و آن گاه که ابراهیم و اسماعیل پایه های خانه کعبه را
بالا می بردند [گفتند]: پروردگارا! از ما بپذیر، که تنها تو
شنوا و دانایی.
(سوره مبارک بقره، آیه ۱۲۷)

در کارهایی که با دست انجام می گیرد، معمولاً کارگران در هنگام کار، زیر لب زمزمه ای دارند. زمزمه اهل لغو و لهو، ترانه های باطل و زمزمه اهل معنا، کلمات حق، نظیر ذکر، مناجات، دعاست و هر کسی با آنچه انس دارد زمزمه می کند. این زمزمه ها، کارگر را سرگرم می کند و به لحاظ روانی از خستگی او می کاهد. در حدیث است که زمزمه امیرمؤمنان حضرت علی علیه السلام هنگام بیل زدن زمین و شیار کردن باغ، آیه شریفه «أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ

در کارهایی که با دست انجام می گیرد، معمولاً کارگران در هنگام کار، زیر لب زمزمه ای دارند. زمزمه اهل لغو و لهو، ترانه های باطل و زمزمه اهل معنا، کلمات حق، نظیر ذکر، مناجات، دعاست و هر کسی با آنچه انس دارد زمزمه می کند. این زمزمه ها، کارگر را سرگرم می کند و به لحاظ روانی از خستگی او می کاهد. در حدیث است که زمزمه امیرمؤمنان حضرت علی علیه السلام هنگام بیل زدن زمین و شیار کردن باغ، آیه شریفه «أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ

در کارهایی که با دست انجام می گیرد، معمولاً کارگران در هنگام کار، زیر لب زمزمه ای دارند. زمزمه اهل لغو و لهو، ترانه های باطل و زمزمه اهل معنا، کلمات حق، نظیر ذکر، مناجات، دعاست و هر کسی با آنچه انس دارد زمزمه می کند. این زمزمه ها، کارگر را سرگرم می کند و به لحاظ روانی از خستگی او می کاهد. در حدیث است که زمزمه امیرمؤمنان حضرت علی علیه السلام هنگام بیل زدن زمین و شیار کردن باغ، آیه شریفه «أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ

۱. سوره قیامت، آیه ۳۶. (آیا انسان می پندارد که بی هدف رها می شود؟).
۲. شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید، ج ۱۲، ص ۲۴۵، شرح خطبه ۲۲۳.
۳. سوره بقره، آیه ۱۲۵.
برگرفته از تفسیر تسنیم، آیت الله جوادی آملی

پیشنهادهایی برای آگاهی از اهداف حج

آشنایی با اهداف حج، موجب می شود تا حاجی برای دستیابی به آن ها، معلومات و دانستنی های مورد نیاز این سفر را به خوبی فرا گیرد و با آگاهی کامل در این مسیر قدم بگذارد.

رسول خدا صلی الله علیه و آله در سخنرانی مهم روز غدیر از مردم خواستند تا با آگاهی و بصیرت کامل به حج روند و از این اماکن مقدس جز با توبه و رها شدن از گناه باز نگردند:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله فِي خُطْبَتِهِ فِي الْعَدِيرِ: «مَعَاشِرَ النَّاسِ! حُجُّوا الْبَيْتَ بِكَمَالِ الدِّينِ وَ التَّفَقُّهِ وَ لَا تَنْصَرِفُوا عَنِ الْمَشَاهِدِ إِلَّا بِتَوْبَةٍ وَ إِقْلَاعٍ»^۱.

برخی از اهداف حج که در روایات آمده عبارت اند از:

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: طواف خانه خدا و سعی میان صفا و مروه و رمی جمرات، برای برپایی و اقامه یاد خدا وضع شده است.^۲

علی علیه السلام فرمود: «... خداوند حج را نشانه تواضع مردم در برابر عظمت خود و... پرچم افراشته اسلام و پناهگاه امن پناهجویان قرار داده است»^۳.

و نیز فرمود: «... خداوند حج را

جَلَّ فِيمَا بَيْنَ الْحَجِّ إِلَى الْحَجِّ وَأَنْتَ تَتَهَيَّأُ لِلْحَجِّ»^۴.

«ای عیسی، من دوست می دارم که خداوند عزوجل در فاصله بین دو حج، تو را در حال آماده شدن برای حج بعد ببیند.»

برخی از اطلاعات مورد نیاز و ضروری این سفر عبارتند از:

- آشنایی با احکام عمومی از قبیل وضو، غسل، تیمم، طهارات، نجاسات و...;
- آشنایی با مناسک حج و اسرار و معارف آن؛
- تاریخ اسلام و شناخت اماکن و آثار اسلامی موجود در حرمین شریفین؛
- آداب و اخلاق سفر حج و آداب معاشرت با هم وطنان و نیز دیگر مسلمانان شرکت کننده در حج؛
- آشنایی با پیامبر صلی الله علیه و آله و ائمه معصومین علیهم السلام و سیره علمی و عملی آنان؛
- آشنایی با عقاید تشیع، به منظور معرفی مذهب و فرهنگ اهل بیت علیهم السلام به دیگران؛
- شناخت مفهوم زیارت، آداب سخن گفتن با پیامبر صلی الله علیه و آله و

ائمه علیهم السلام، مضامین زیارت نامه ها و... و

- آشنایی با مذاهب اسلامی، اعتقادات و مسائل فقهی آن ها، برای پیشگیری از هرگونه برخورد و ایجاد تفرقه در صفوف مسلمانان؛
- آشنایی به یکی از زبان های زنده دنیا و مهم ترین آن ها زبان عربی، برای ایجاد ارتباط با دیگر مسلمانان؛
- دستیابی به آگاهی های بهداشتی و اجرایی؛
- شناخت کشور عربستان و قوانین و مقررات حاکم بر آن کشور.

به نظر شما:

برای فراگیری مطالب مربوط به حج، چه مقدار زمان نیاز است؟ چه تعداد کتاب باید مطالعه شود؟ چند کلاس آموزشی باید تشکیل گردد؟ تا حاجی از هرجهت توجیه شود، سپس رهسپار حرمین شریفین گردد!

- الحج والعمرة فی القرآن والسنة، ص ۲۵۷، ج ۱، ص ۷۱۸.
- سنن ابی داوود، ج ۲، ص ۱۷۹، ج ۱، ص ۱۸۸.
- نهج البلاغه، خطبه ۱.
- کافی، ج ۴، ص ۱۹۹، ج ۲.
- علل الشرايع، ص ۴۰۴.
- همان، ص ۴۰۵.
- کافی، ج ۴، ص ۲۸۱، ج ۱.

برگرفته از «درنامه آداب سفر حج»، با اندکی تغییر
حجت الاسلام والمسلمین سیدعلی قاضی عسکر

سفرنامه

سنت سفرنامه‌نویسی از دیرباز، در بین اقوام و ملل دنیا مرسوم بوده و در این میان، سفرنامه‌های مربوط به حج از اهمیت و جاذبه ویژه‌ای برخوردار است. نویسندگان سفرنامه‌ها تلاش کرده‌اند تا چگونگی حج‌گزاری مسلمانان، شیوه رفتار آنان با یکدیگر، سختی‌ها و دشواری‌های گوناگون میان راه، امکانات مادی و رفاهی و ویژگی‌های هر یک از اماکن دینی و مذهبی شهرهای بین راه و به‌ویژه حرمین شریفین را توصیف کنند.

نشریه پیام حج برای پاسداشت این سنت دیرینه و نیز تشویق زائران و حجاج بیت الله الحرام به نوشتن سفرنامه و خاطرات سفر حج، اقدام به انتشار سفرنامه‌های معاصر و نیز تاریخی حج نموده است.

نویسنده سفرنامه پیش‌رو که بخش از آن تقدیم می‌گردد، «میرزا داود حسینی» معروف به «وزیر وظایف آستان قدس رضوی» است، وی که در حکومت «آصف الدوله» در «خراسان» موقعیت و جایگاه ویژه‌ای داشته، در ماه شوال سال ۱۳۲۲ ق (حدود سال ۱۲۸۳ ش) و در سن چهل و پنج سالگی سفر حج را آغاز کرده و از طریق مشهد، عشق آباد، باکو، تفلیس، بندرگاه بلخ، اسلامبول، پرت سعید و کانال سوئز به جدّه رفته و پس از انجام مناسک حج و زیارت «مدینه منوره» به «عتبات عالیات» مشرف شده، سپس از طریق «خانقین» به ایران بازگشته است.

سه و نیم از دسته [ساعت صفر، ساعت ۱۲] گذشته، به «عرفات» رسیدیم، گفتم چادرهای حقیر و «امیرزاده خانم» و «حاج خراسانی» را در یک کنار حاج، متصل به کوه کوچک، طرف دست چپ کوه برپا کردند، که جلو چادر به بیابان باز شود و کسی در جلو نباشد، هوا هم قدری گرم شده بود، و نزدیک به «عرفات» سرم که برهنه بود فی‌الجمله به درد آمد، رفتم میان چادر قدری استراحت کرده هنداونه و پنیر و ماست همراه داشتم، پلو هم قدری بود، نهار خورده، عکام‌ها که سه نفر از دیروز نوکر ما شده‌اند، مشک برداشته، رفتند سه چهار مشک آب آوردند، امسال هم «عرفات» کم آب است، به جهت کم بارندگی «طایف» آب کم می‌رسد، فوری سنگی بزرگ «حاجی محمد حسن» بغل زده، از دامن کوه آورده میان چادر گذاشت، لخت شده و غسل کرده وضو گرفتیم، توپ ظهر هم باز صدا کرده پنجاه شصت تیر توپ زدند، یک باره مردم به هممه و صدا افتادند و بنای خواندن ادعیه و ناله و زاری شد، خداوند از همه شیعیان قبول کند.

واقعاً «عرفات» یک ناله واحد شده بود، نماز و اوراد آورده و بعضی ادعیه را، در چادر خواندیم، دو به غروب مانده، برخاسته رفتم دامن کوه، دعای «حضرت سیدالشهدا» را خواندم ایستاده، و بعد از اتمام نشسته چنانکه وارد است، درباره هر کسی که خاطر آمد، از اموات و احیاء دعا کردم، از دوست و رفیق، آقا و نوکر، «خداوند» قبول کند و مستجاب فرماید، و همه را روزی کند، به خصوص حضرت اجل اکرم، «آصف الدوله» و جناب «آقای متولی»، جناب «اعتضادالتولیه»، جناب آقای «نایب‌التولیه» و «آقازاده‌گانشان»، جناب «قائم مقام»، «میرزا اسدالله امین»، برادرها، پسرها، اعمام، احوال، خالات، نوکرها، هر کس که خاطر آمد دعا کردم، از برای والدین که جای خود دارد، جناب «حاجی خادم باشی»، جناب «جلالت‌مآب خبیرالدوله»، دیگر چه بنویسم، هر کسی که به خاطر خطور کرد، از احیاء و اموات همه را دعا کردم.

سفرنامه میرزا داوود، وزیر وظایف

صفحات ۱۰۷ و ۱۰۸

مقام ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام

یکی از آیات بینات و نشانه‌های روشن خدا در مکه، مقام ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام است. همان سنگی که وجود مبارك ابراهیم خلیل عَلَيْهِ السَّلَام قدم بر آن گذاشت و اثر آن بر سنگ باقی ماند. خداوند متعال در دو مورد در قرآن از این محل با عظمت یاد فرموده است: الف: آن جا که به زائران خانه‌اش فرمان داد مقام ابراهیم را مصلاي خود قرار دهند. ب: جایی که مقام ابراهیم را به عنوان اولین و بارزترین آیات روشن خود دانسته است.

این سنگ قبلاً به‌طور آزاد در کنار کعبه بر روی زمین قرار داشت، آن‌گاه به دستور رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ یا با اقدام دیگران و امضا و تأیید پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مقابل ملتزم جاسازی شد، یعنی بخشی از آن را به زمین فرو بردند تا جابجا نشود و اکنون نیز موضع مقام برجسته است و بر روی آن قفسه‌ای فلزی قرار داده‌اند. ملتزم فاصله میان در کعبه و حجرالاسود است که مقام ابراهیم مقابل آن قرار دارد.^۱

تغییر مکان مقام از منظر روایات

تغییر مکان مقام ابراهیم در برخی احادیث مطرح شده است، چنانکه امام باقر عَلَيْهِ السَّلَام می‌فرماید: ابتدا مقام، نزدیک دیوار کعبه بود و پیش از اسلام آن را به محل کنونی منتقل کردند. رسول اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ پس از فتح مکه آن را به موضع اصلی خود برگرداند، لیکن در عصر خلفا مجدداً مکان آن تغییر یافت.^۲

شایان ذکر است در صدر روایت مذکور امام باقر عَلَيْهِ السَّلَام فرمود: «سالی که سیل مسجدالحرام را فرا گرفت من نیز به همراه امام حسین عَلَيْهِ السَّلَام در مکه بودم.^۳ حضرت سیدالشهداء عَلَيْهِ السَّلَام به مردمی که نگران از بین رفتن مقام بودند، فرمود: مطمئن باشید هرگز سیل، مقام ابراهیم را نمی‌برد چون خداوند آن را علم و نشانه خود قرار داده است؛ «أَنَّ اللَّهَ قَدْ جَعَلَهُ عَلَمًا لَمْ يَكُنْ لِيَذْهَبْ بِهِ».^۴

چگونگی شکل‌گیری مقام ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام

درباره شکل‌گیری مقام ابراهیم چند وجه گفته شده است:

- ۱- هنگام ساختن کعبه، حضرت ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام روی آن می‌ایستاده که اثر قدم آن حضرت روی آن مانده است، یعنی سنگ نظیر جسمی نرم، اثرپذیر شده است.^۵
 - ۲- وقتی که حضرت ابراهیم برای بار دوم به مکه برگشت و همسر اسماعیل عَلَيْهِ السَّلَام گفت: پیاده شوید تا من سر شما را شستشو دهم، حضرت هنگام پیاده شدن قدم بر سنگ گذاشت و در آن سنگ اثر کرد.^۶
 - ۳- هنگام امتثال فرمان «أَدِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ»^۷ بالای آن سنگ رفته، اعلام کرد که مردم به طرف کعبه آمده و حج به جا آورند و در این حال اثر قدم در سنگ پدید آمد.^۸ آنچه مسلم است، اصل قدم گذاشتن آن حضرت و ماندن قدم بر آن سنگ است، اما این که آیا در همه حالات مزبور یا در یکی از آن حالات بوده و نیز این که کدام یک از سه مقطع بوده را باید روایات خاصه مشخص کند.
- مشابه این ویژگی درباره حضرت داوود عَلَيْهِ السَّلَام نیز آمده که خداوند آهن سرد و سخت را در دستان او نرم کرد.

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ مِنَّا فَضْلًا يَا جِبَالُ أَوِّبِي مَعَهُ وَالطَّيْرَ وَالنَّالُ لَهُ الْحَدِيدُ﴾^{۱۰}

و همانا داوود را از خویش فضلی دادیم، ای کوه‌ها! با او و مرغان تسبیح گوید و برایش آهن را نرم ساختیم. سنگ سخت به اعجاز الهی چنان نرم شد که قدم‌های مبارك حضرت ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام در آن فرو رفت آن‌گونه که اثر آن به جا ماند، هم‌چنین مقام ابراهیم محافظ قدم مبارك آن حضرت بود، همان‌گونه که آهن، بدن داوود عَلَيْهِ السَّلَام را محافظت می‌کرد.^{۱۱}

۱. میقات حج، شماره ۸، ص ۱۷ و ۱۸.

۲. کافی، ج ۴، ص ۲۲۳.

۳. این نقل از لحاظ سن مبارك امام باقر عَلَيْهِ السَّلَام نیاز به تحقیق تاریخی دارد.

۴. صهبای حج، آیت‌الله جوادی آملی، ص ۲۷۶.

۵. روضة المتقین، ج ۴، ص ۱۱۴.

۶. مجمع البیان، ج ۱-۲، ص ۳۸۴.

۷. سوره حج، آیه ۲۷.

۸. بحار الأنوار، ج ۱۲، ص ۱۸.

۹. صهبای حج، آیت‌الله جوادی آملی، ص ۲۷۸ و ۲۷۹.

۱۰. سوره سبأ، آیه ۱۰.

۱۱. صهبای حج، آیت‌الله جوادی آملی، ص ۳۷۹ و ۳۸۰.

عکس از حسین شفیع زاده، اولین جشنواره لحظه‌های ماندگار حج سال ۱۳۹۶

تفسیر و شواهد قرآنی مسئله حج در اندیشه مقام معظم رهبری حَفِظَهُ اللهُ مضمون سیاسی حج* بخش چهارم

تحقق وعده الهی در روزگار حاضر

اگر دست دشمن ... شما را از حق مسلمانان، یعنی زیارت بیت الله و مرقد پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ و ائمه هدای مدفون در بقیع عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، محروم ساخت و برگ دیگری بر کارنامه سیاه خود افزود، اما چشم انداز آینده به نظر ما روشن و امیدبخش است. ما تا کنون به تکلیف اسلامی خود عمل کرده‌ایم و بر تبعات آن نیز صبر می‌کنیم ... وعده خدا به رسولش، ان شاء الله درباره شما فرزندان مخلص امام و یاران فداکار اسلام نیز

به تحقق خواهد پیوست، که فرمود: **«لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّؤْيَا بِالْحَقِّ لَتَدْخُلَنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُؤُسَكُمْ وَ مُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ»**^۱ و **صف‌آرایی در برابر ستم** امروز ندای پیامبر رحمت، رساتر از همیشه به گوش میرسد، و دعوت اسلام که دعوت به عدالت و آزادی و رستگاری است، با ظنین بیشتری شنیده می‌شود. پاره‌های شب سیاه استکبار و ظلم و خودکامگی از سویی و جهل و خرافه و فریب از سوی دیگر، بشر را

بیش از گذشته، نیازمند نور رستگاری و تشنه عدل و صلح و برادری کرده است. امروز ندای ملکوتی **«تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَ بَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ»**^۳ که ردّ خداوندان زور و زر و صف‌آرایی در برابر ستم و ستمگر است، گوش و دل اسیران و ستمدیدگان را بیش از همیشه مینوازد، و مژده **«وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ»**^۴ به آنان دلگرمی و امید می‌بخشد.^۵
حج، حق مسلمانان و خانه خدا، از آن مسلمانان حج، حق مسلمانان، و

۱. فتح/ ۲۷.
۲. پیام به حجاج بیت الله الحرام: ۱۴/۴/۱۳۶۸.
۳. آل عمران/ ۶۴.
۴. حج/ ۳۹.
۵. پیام به حجاج بیت الله الحرام: ۱/۱۲/۱۳۸۰.
۶. آل عمران/ ۹۶.
۷. در خطبه‌های نماز عید فطر: ۲۲/۱۲/۱۳۷۲.

حجی که پذیرفته نخواهد شد!

مَنْ أَصَابَ مَالًا مِنْ أَرْبَعٍ لَمْ يُقْبَلْ مِنْهُ فِي أَرْبَعٍ مَنِ أَصَابَ مَالًا مِنْ غُلُولٍ أَوْ رِبَاً أَوْ خِيَانَةٍ أَوْ سَرَقَةٍ لَمْ يُقْبَلْ مِنْهُ فِي زَكَاةٍ وَلَا فِي صَدَقَةٍ وَلَا فِي حَجٍّ وَلَا فِي عُمْرَةٍ وَقَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَا يَقْبَلُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ حَجًّا وَلَا عُمْرَةً مِنْ مَالٍ حَرَامٍ.

امام باقر علیه السلام می فرمایند: هرکس ثروت خود را از چهار راه به دست آورد مصرف کردن آن در چهار مورد پذیرفته نیست. کسی که از اختلاس، دزدی و رباخواری و خیانت در امانت ثروتی فراهم سازد، اگر زکات دهد یا صدقه دهد و یا حج و یا عمره برود، هیچ کدام مقبول نخواهد افتاد. خداوند هرگز ثروت حرام را در راه حج و عمره نخواهد پذیرفت.

الأمالی (للصدوق)، ج ۱، ص ۴۴۲

معرفی کتاب

آثار اسلامی مکه و مدینه

حجت الاسلام والمسلمین جواد محدثی

از خوبی های هر سفر «داشتن همسفران خوب و خوش اخلاق» است. رفتار خوب، مایه دلگرمی و صمیمیت و محبت است، به خصوص در مسافرت که خستگی ها و ناملایمات آن با اخلاق نیک همراهان باید جبران شود و خاطره ای خوش در یادها بماند. در سفر حج که به صورت کاروانی صورت می گیرد، جمعی از زائران باهم اند و از امکانات مشترک استفاده می کنند و شب و روزشان با هم می گذرد و باید در راحت و رنج سفر، همدردی و همراهی و همدلی داشته باشند. از این فرصت باید بهره گرفت و توشه معنوی برداشت و آنچه را که آزردهنده و فرصت سوز و آندوه ساز است، باید از بین برد و از سازندگی های این سفر حداکثر بهره برداری را داشت.

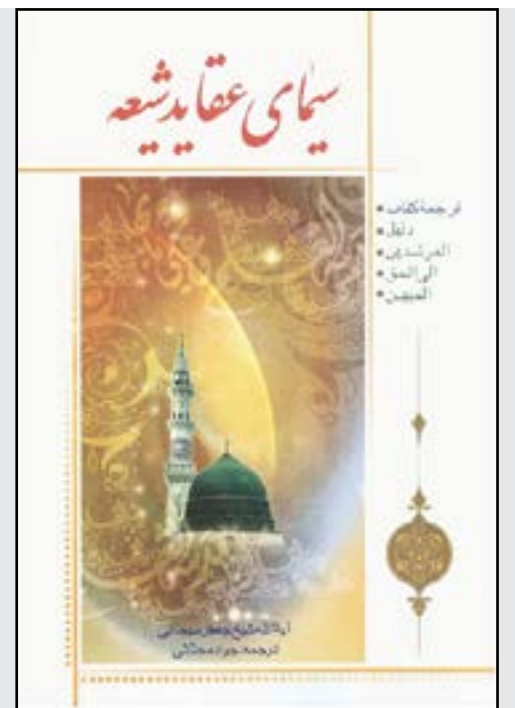
کتاب «اخلاق در سفر حج»، نکاتی از اخلاق معاشرتی در چنین سفری است که در قالب گفت و گو یا ترسیم یک صحنه و توصیف حالات و برخوردهای زائران در محل اقامت و اتوبوس و ... در مکه و مدینه بیان شده است و به طور غیرمستقیم، ما را به شیوه درست برخورد با همسفران و نکاتی که باید رعایت کنیم، آشنا می سازد. تنها بحث اول که با عنوان «آداب زیارت» است، به بیان اهمیت این سفر و بُعد معنوی و معارفی آن پرداخته، اما دیگر بخش ها بیشتر به اخلاق در سفر مربوط می شود و سوژه های آن نیز از برخوردهای میان زائران برگرفته شده است.

اخلاق عمر

حجت الاسلام والمسلمین رسول جعفریان

مشتاقان حرم خدا و رسول صلی الله علیه و آله با سفر به این دو حرم شریف، افزون بر انجام مناسک حج، در جستجوی یادگارهایی هستند که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله، امیر مؤمنان علیه السلام و دیگر چهره های برجسته و مخلص صدر اسلام از خود بر جای گذاشته اند. آنان علاقه مندند تا آثار متبرک موجود در حرمین را بشناسند و با حضور در آنجا تعلق خاطر خویش را به آن بزرگواران نشان دهند و با خواندن نماز و دعا، توشه ای برای آخرت خویش بگیرند. آنچه که به عنوان فضاسازی ذهنی برای انجام اعمال و زیارت اماکن متبرک مکه و مدینه اهمیت دارد، آشنایی با تاریخ این دو شهر و نیز مکان های قدسی آن ها است. در این میان، اشکال آن است که زائران عزیز، پیش از سفر، در این باره مطالعه ای نمی کنند و منتظر می مانند تا همه چیز را از زبان روحانی کاروان بشنوند، در حالی که زائر باید پیش از سفر، مطالعاتی اجمالی داشته باشد و در کنار آن اطلاعات، از دانش روحانی و راهنمایی های او بیشتر و بهتر بهره مند شود. مؤلف با انگیزه آشنا کردن زائران با تاریخ دو شهر مکه و مدینه و اماکن قدسی آن ها در سه بخش مباحث مقدماتی، مکه و مدینه، مباحث متنوع تاریخی و جغرافیایی را ارائه کرده است و تصاویر رنگی و نقشه های متناسب نیز بر بهره مندی از کتاب افزوده است.

سیمای عقاید شیعه

آیت الله جعفر سبحانی

در موسم حج، شمار فراوانی از پیروان مکتب اهل بیت علیهم السلام به زیارت خانه خدا و حرم نبوی مشرف می شوند و در موقعیت های گوناگون با برادران خویش دیدار می کنند. در این دیدارها، پرسش هایی پیرامون شیعه و اصول و فروع تشیع مطرح می شود، تا ریشه ها، واقعیت و اهداف این مذهب را بشناسند. همین نکته، زائران را وامی دارد تا برای پاسخگویی صحیح و کامل به سؤالات مطرح شده و تحلیل و پاسخ به شبهاتی که در اذهان آنان پدید می آید، آمادگی خوبی داشته باشند. کتاب «سیمای عقاید شیعه» ترجمه ای است از آقای جواد محدثی بر کتاب «دلیل المرشدین الی الحق المبین» اثر آیت الله سبحانی که درباره عقاید شیعه نوشته شده است. کتاب در ده بخش تألیف شده است: شیعه و تشیع، اصول اعتقادی، معیار توحید و شرکت در عبادت، جایگاه قرآن نزد شیعه، بدعت در قرآن و حدیث، امامت نزد شیعه و اهل سنت، اهل بیت علیهم السلام، امام مهدی منتظر عجل الله تعالی فرجه الیهم، صحابه و تابعین، وضو و نماز. لازم به ذکر است که خلاصه و نیز درسنامه ای از این کتاب نیز توسط نشر شعر منتشر شده است.